

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя»

Регіонально-ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» розташований на межі Подільської і Придніпровської височин та охоплює річкову долину Південного Бугу від с. Мигія до смт Олександрівка, а також каньйоноподібні допливи: Великої Корабельної, Бакшали, Мертвоводу – у межах Миколаївської області. Його було

створено 1994 року рішенням Миколаївської обласної ради. На сьогоднішній день він займає площу 7394,3 га.

Гранітно-степове Побужжя – одна з найдавніших ділянок суші Євразії, яка не занурювалась в морські глибини вже впродовж 60 мільйонів років і відігравала роль одного з центрів видоутворення Причорномор'я. Парк знаходиться на дуже старій в геологічному відношенні ділянці земної поверхні. На скелястих берегах видно виходи гранітів, які іноді сягають 40–60 метрів заввишки. Гранітно-степове Побужжя – це справжній гірський ландшафт серед Українського степу.

На території ландшафтного парку, в долині Південного Бугу, між селами Мигія і Олександрівка знайдено майже 100 археологічних пам'яток, які представляють безперервний хронологічний ряд від палеоліту до часів формування слов'янського етносу. Особливий інтерес представляють залишки поховань різних народів – кіммерійців, трипільців, сарматів, древніх слов'ян, римлян.

Гранітно-степове Побужжя – один із центрів біорізноманітності Причорномор'я – характеризується унікальною екосистемою зі значною кількістю реліктів та ендеміків з рослин та тварин середземноморського та гірсько-альпійського походження.

Місцева флора налічує понад 800 видів судинних рослин, з яких близько 100 занесено до Червоної книги України та Європейського червоного списку, зокрема оносма гранітна, мерінгія і гвоздика бузька. Під кінець спекотного липня, коли більшість степових рослин вже посохли, зацвітає тирса (ковила волосиста). У межах регіонального ландшафтного парку збереглися майже всі види ковили. Крім типового різнотрав'я (лучного, наскельного тощо), тут надзвичайно багато ендеміків і реліктів із далекого геологічного минулого.

Територія парку підтримує життєдіяльність на різних стадіях життєвого циклу 36 видів ссавців, 170 видів птахів, 32 видів риб. Серед тваринного світу 50 видів занесені до Червоної книги України та Міжнародних Червоних списків

До складу регіонально-ландшафтного парку входить с. **Мигія** – справжня гірська країна серед степів. На Мигійських порогах проводяться міжнародні змагання з плавання на байдарках та рафтах. Тут можна побачити любителів водного туризму, особливо рафтингу і водного слалому. Сформовані тут водні пороги і швидкі ріки ідеально підходять для любителів подібних видів спорту.

Унікальним і особливим для цієї місцевості є **радонове озеро**, яке утворилося на місці кар'єру, з чистою і яскраво-бірюзовою водою.

До складу РЛП «Гранітно-степове Побужжя» входить заповідна територія – **Трикратьський ліс**. На початку ХІХ століття В. П. Скаржинський заклав у маєтку «Трикрати» сад, дендрарій, лісові парники. Сьогодні – це старий, добре доглянутий масив, який є родоначальником степових лісів України. Є тут і могутні дуби, яким більше 200 років, і озеро, повне риби, і бізони, і навіть невелика популяція лелек.

Складається ліс із двох урочищ: «Василевої пасіки» і «Лабіринту». Вони охороняються законом з 1972 року. Урочище «Василева пасіка» займає понад 250 гектарів. Густі зарості, нагромадження скель, джерела з холодною кришталево-чистою водою надають їй неповторної краси. Тут росте багато лікарських рослин: валеріана, звіробій, чистотіл. Урочище ділиться на три частини, що непомітно переходять одна в іншу: «Василева пасіка», «Миронів сад» та «Виноградний сад». Посередині урочища знаходиться ставок, утворений джерелом. У «Мироновому саду» є єдина в Миколаївській області колонія сірих чапель. Ця колонія знаходиться під охороною і має величезне орнітологічно-пізнавальне значення. Недавно в урочищі з'явилися фазани. Багато тут звіробою, чистотілу, валеріани. Тут є один дуб 300-річного віку, багато 80-100-річних.

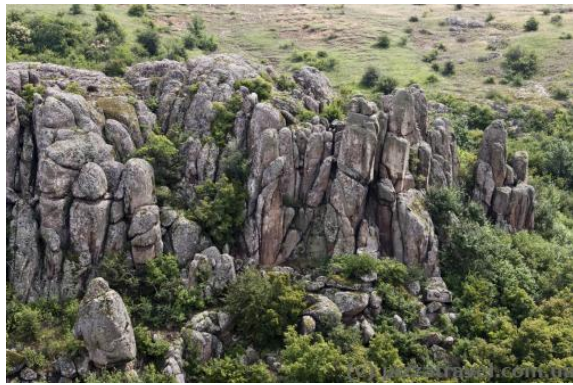
Урочище «Лабіринт» займає древню заплаву та високий корінний берег р. Арбузинка біля її злиття з річкою Мертвовод. Тут на площі 247 гектарів зібрано велику колекцію екзотичних дерев і кущів, які гармонійно поєднуються з природними лісовими й лучними ділянками, гранітними відслоненнями, запрудами, каналами і мостами.

Неподалік від Трикратського лісу розташована система каньйонів: Арбузинський, Актовський і Петропавлівський. Каньйони виглядають вражаюче.

Арбузинський каньйон простягнувся на 1,5 км, оточений численними скелями, що складаються у химерний візерунок. Його назвали на честь річки Арбузинки, яка протікає ущелиною. Дно каньйону вкрите округлими брилами висотою до 3 м. Подекуди брили розходяться й утворюють проміжки. Згори це виглядає, наче химерний гранітний лабіринт.

Арбузинський каньйон – це неймовірні пейзажі, рельєфні скелі та мальовнича ріка, які разом утворюють картину, від якої перехоплює подих.

Актівський каньйон починається прямо в селі Актове, глибина сягає 50-70 метрів, а його площа – 250 гектарів. На дні каньйону протікає річка Мертвовод, з нею пов'язано багато легенд, починаючи зі скіфських, закінчуючи козацькими часами. У самому Актівському часто зупиняються туристи, аби подивитись на каньйон. Скелі у самому селі є найпопулярнішими серед мандрівників. Далі скелі стають крутішими та неприступнішими – саме вони користуються популярністю в альпіністів та фотографів.

Петропавлівський каньйон, названий так на честь села, біля якого він знаходиться. Каньйон менш відвідуваний, але не менш цікавий. Тут невеликий Мертвовод прорізає розлом кристалічного щита. Прямовисна стіна 40-50 м при ще меншій ширині долини вражає. Особливо привабливий каньйон навесні, до літньої посухи. Байрачні ліси і сунічні галявини в ущелинах, первоцвіти і ендеміки, смарагдові мохи та лишайники на скелях. Серед них безліч Червонокнижних і рідкісних видів рослин. На узбережжях річки зустрічається багато птахів та тварин, зокрема зайців, лисиць, фазанів.

Після Актівського каньйону вгору за течією Мертвоводу розташований **Петропавлівський каньйон**, названий так на честь села, біля якого він знаходиться.

Каньйон менш відвідуваний, але не менш цікавий. Тут невеликий Мертвовод прорізає розлом кристалічного щита. Прямовисна стіна 40-50 м при ще меншій ширині долини вражає. Особливо привабливий каньйон навесні, до літньої посухи. Байрачні ліси і сунічні галявини в ущелинах, первоцвіти і ендеміки, смарагдові мохи та лишайники на скелях. Серед них безліч Червонокнижних і рідкісних видів рослин. На узбережжях річки зустрічається багато птахів та тварин, зокрема зайців, лисиць, фазанів.

Література

Васильєва, М. Ф. Национальный ландшафтный парк «Гранитно-степное Побужье»: география и проблема гидротехнических сооружений/

М. Ф. Васильєва // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VII Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2008. – С. 41 – 43.

Гранітно-степове Побужжя // Заповідні місця Миколаївщини: фотоальбом/ заг. ред. О. М. Гаркуші; текст В. Ю. Пучкова; фото В. М. Андрієвського, О. О. Кремка. – Київ: Комп'ютерні системи, 2002. – 106 с.: іл.

* * *

Акімова, А. «Лабіринт» приймав гостей / А. Акімова // Рідне Прибужжя. – 2011. – № 51(12 трав.). – С. 2.

До села Трикрати завітали вихованці обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та обласної станції юних натуралістів.

Активно голосуєм за Мигию! // Вечерний Николаев. – 2017. – № 80 (22 юля). – С. 4.

16 юля стартовал финал Всеукраинского конкурса «Невероятные села Украины 2017». Жемчужина Николаевщины – село Мигия (Первомайский район) – попало в полуфинал конкурса.

Бойчук, С. Можжевеловой роце Виктора Скаржинского исполнилось 120 лет / С. Бойчук // Южная правда. – 2016. – № 144 (10 дек.). – С. 3. – (Неизвестное об известном).

В Мигие над Радоновым озером строят полукилометровую скоростную канатную дорогу // Николаевские новости. – 2017. – № 74 (21 юня). – С. 8.

В Мигии открылся туристический комплекс : [в селе Мигия Первомайского района состоялось открытие туристического комплекса «Протычанская скала»] // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 29 (20 лип.). – С. 3 : фот.

В тройке красивейших мест Украины : [Актовский каньон] // Южная правда. – 2016. – № 82 (21 юля). – С. 4 : фот.

По итогам международного фотоконкурса «Вики любит Землю».

Возле знаменитых Мигеевских порогов пересыхает Южный Буг // Николаевские новости. – 2018. – № 83 (11 юля). – С. 8.

В Первомайском районе после запуска турбин Мигиевской ГЭС в основном русле Южного Буга, где были пороги, значительно уменьшился объем воды.

Гетьман, В. На заповідних теренах Побужжя / В. Гетьман // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 7. – С. 52–53.

Демченко, Т. В. Про Звернення депутатів Миколаївської обласної ради до Президента України щодо ситуації зі сворення на базі регіональних ландшафтних парків «Кінбурнська коса» та «Гранітно-степове Побужжя» національних природних парків «Білобережжя Святослава» та «Бузький

Гард» : Рішення від 16 квітня 2010 року № 26 / Т. В. Демченко // Рідне Прибужжя. – 2010. – №44 (22 квіт.). – С. 2.

Для туристів всей страны : в селе Мигия на Первомайщине состоялось открытие туристического комплекса «Протичанська скеля» // Вестник Прибужжя. – 2017. – № 29 (20 июля). – С. 1 : фот.

Івашко, О. Трикратський лабіринт / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 213. – С. 11.

В селі на Миколаївщині відкрили меморіальний знак Віктору Скаржинському та презентували книжку про нього.

Івашко, О. Чи буде вихід з «Лабіринту» : [про Трикратський ліс] / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2011. – 2 серп. – С. 10.

Ігнатчук, В. Творцу чуда в степях Николаевщины : [В. П. Скаржинский] / В. Ігнатчук // Южная правда. – 2011. – № 65 (18 июня). – С. 4.

Картвеленко, Е. Казацкое село и красные скалы : [Мигия] / Е. Картвеленко // Вестник Прибужжя. – 2012. – 20 сент. – С. 10.

Клименко, Н. Туристическая привлекательность Первомайщины возростет в десятки раз : [открытие смотровой площадки вблизи села Мигия возле Черного (Радонового) озера] / Н. Клименко // Рідне Прибужжя. – 2016. – № 24 (16 черв.). – С. 8.

Кузнецов, А. Лабиринт, но – без Минотавра : [урочище Лабиринт] / А. Кузнецов // Родной причал. – 2016. – № 4 (27 янв.). – С. 2 : фот. – (Места заповедные).

Кузнецов, А. Там, где Пугач-скала... / А. Кузнецов // Родной причал. – 2015. – № 29 (22 июля). – С. 1.

Кулаков, В. Каньоны Мертвовода / В. Кулаков // Южная правда. – 2008. – № 104 (18 сент.). – С. 8.

Кулаков, В. Пороги Южного Буга / В. Кулаков // Южная правда. – 2008. – № 99 (6 сент.). – С. 4.

Лысюк, В. Даёшь заповедные земли : [Гранитно-степовое Побужье] / В. Лысюк // КРИК. – 2006. – № 28 (12 июля). – С. 1, 2.

Мигія може стати неймовірним селом України : село Мигія Первомайського району потрапило до півфіналу Всеукраїнського конкурсу «Неймовірні села України-2017» // Рідне Прибужжя. – 2017. – № 25 (22 черв.). – С. 3.

Мигия может стать «невероятным» селом : стартовал финал Всеукраинского конкурса «Невероятные села Украины-2017», участие в котором принимает представитель Николаевщины – село Мигия // Южная правда. – 2017. – № 82 (25 июля). – С. 2.

Минэкологии и Минкультуры выступают за сохранение уникального заповедника в Николаевской области : [«Гранитно-степное Побужье»] // Николаевские новости. – 2006. – № 47 (19 апр.). – С. 8.

Мирошниченко, А. Актовский каньон: ореол загадок и место силы / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2018. – № 64 (16 июня). – С. 4 : фот.

Мирошниченко, А. Мигия – горный экстрим в степной Украине / А. Мирошниченко // Южная правда. – 2017. – № 108 (26 сент.). – С. 2.

Рассказ о селе Мигия Первомайского района, расположенном на северо-западе Николаевской области. Его называют столицей «украинского рафтинга» и «маленькой Швейцарией» за большое количество скалистых островов посреди Южного Буга, речных порогов, богатую флору и фауну и живописную природу. Оно попало в десятку финалистов всеукраинского конкурса «Невероятные села Украины-2017».

Молчанова, А. Не морем единым, или Альтернатива отдыху в Коблево, Рыбаковке и Очакове : уникальные уголки природы на севере Николаевщины: [РЛП «Гранитно-Степное Побужье»] / А. Молчанова // Николаевские новости. – 2014. – № 89 (23 июля). – С. 5.

На троллее над Радоновым озером // Южная правда. – 2017. – № 81 (22 июля). – С. 2.

В селе Мигия в Национальном природном парке «Бугский Гард» запустили скоростной троллей над Радоновым озером, а также открыли новый туристический комплекс «Протичанская скала».

Наточа, К. Електричний струм versus зелена ящірка? : [про регіональний ландшафтний парк «Гранітно-Степове Побужжя»] / К. Наточа ; фото О. Кремка // Однокласник. – 2010. – № 9. – С. 4-7.

Островская, М. Гранитно-степное Побужье-природное чудо Украины! : [РЛП вошел в список лучших заповедных территорий Украины и стал одним из «7 природных чудес Украины»] / М. Островская // Южная правда. – 2008. – № 95 (28 авг.). – С. 1, 5.

Порфирьева, Г. Степной рай Виктора Скаржинського / Г. Порфирьева // Рідне Прибужжя. – 2011. – № 67 (21 черв.). – С. 4.

Порфир'єва, Г. Степовий рай Віктора Скаржинського / Г. Порфир'єва // Голос України. – 2011. – № 103 (8 черв.). – С. 20.

Селиваник, С. Мигея – чудо в Николаевской области / С. Селиваник // 20 хвилин. – 2008. – № 1 (10 янв.). – С. 25.

Тонковид, В. «Гранитно-степное Побужье» – одно из семи природных чудес Украины! / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2008. – № 97 (30 авг.). – С. 3.

Третє чудо України: Гранітно-степове Побужжя // Колосок. – 2013. – № 12. – С. 30-31.

Україні потрібен Гард! : [Урочище Гард] // Культура і життя.– 2007.– № 25 (20 черв.). – С. 2.

Федоров, А. Река времени : каньоны Мигии и жернова заброшенной мельницы хранят загадки украинской истории / А. Федоров // Николаевские новости. – 2013. – № 107 (4 сент.). – С. 4 : фот.

Христова, Н. На земле Скаржинского / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2011. – № 67 (21 июня). – С. 3.

Христова, Н. «Осеннее рандеву с Виктором Скаржинским»... : [праздник в Трикратах, посвященный В. Скаржинскому] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2014. – № 126 (25 окт.). – С. 4 : фот.

Христова, Н. Юбилейные настроения Бугского Гарда / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2019. – № 22 (19 марта). – С. 2.

18 марта 2019 года исполнилось 25 лет со дня рождения Регионального ландшафтного парка «Гранитно-степное Побужье».

Школяр, И. Край чудесный, але поки що не «національний» / І. Школяр // Урядовий кур'єр. – 2008. – 11 липня. – С. 6.

Вебресурси

Гранітно-Степове Побужжя [Електронний ресурс] // 7 чудес України : [проект]. – Режим доступу : <https://7chudes.in.ua/nominaciyi/hranitno-stepove-pobuzhzhya-2/>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Гранітно-степове Побужжя (регіональний ландшафтний парк) [Електронний ресурс] // Туристическая компания «ТамТур» : сайт. – Режим доступу : <https://tamtour.com.ua/hranitno-stepove-pobuzhzhia-rehionalnyi-landshaftnyi-park>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Гранитно-степное Побужье [Електронний ресурс] // КолоКрай : туристическая компания : сайт. – Режим доступу : <https://kolokray.com/f/granitno-stepnoe-pobuzhe.html>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Николаевщина Неизвестная: Бугский гард и Гранитно-Степовое Побужье [Електронний ресурс] // ООО Туристическая фирма Хан-Тенгри: сайт. – Режим доступу : https://han-tengry.com.ua/ua/unexplored_bugskiy-gard/, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу : <http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/regionalniy-landshaftniy-park-granitno-stepove-pobuzhzhya>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Регионально-ландшафтный парк Гранитно-степное Побужье [Електронний ресурс] // 100 уголков Украины : Достопримечательности Николаевской области : сайт. – Режим доступу : <https://100travels.com.ua/category/oblasti/nikolaevskaya/>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.

Трикрати. Актово. Трикратський ліс. Каньйони [Електронний ресурс] // Мандруй Миколаївщиною : сайт. – Режим доступу :

<http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/trikratovo-aktovo>, вільний. – Дата останнього доступу : 20. 12. 2023. – Назва з екрана.